

Sosyal hizmet örgütlerini maddi meta ve hizmet metası üreten örgütlerden ayırarak “insani hizmet üreten örgütler” arasına yerleştirdiği sınıflandırması, sosyal hizmet örgütlerini örgüt kuramları noktasında ayrı bir kategoriye yerleştirmesi ve bunu yaparken saf bir sosyal hizmet teorisini kendisi üretmesi onu sosyal hizmet yönetimi kuramcısı kılmaktaydı. Şüphesiz bu teoriyi inşa etmesi ve şemalaştırması uzun yıllarını almıştı. Uzun yıllar derken üç beş yılı kastetmiyorum, yanlış anlaşılmasın. Neredeyse bir akademik ömrü sosyal hizmet örgütleri üzerinden bu teoriye ayırmasından söz ediyorum. Ertan Hoca bunları not kâğıtlarıyla kaleme aldı ve sakladı. Bir üründe somutlaştırarak, Marksist anlamda kristalize ederek ürünü üretimle eşitlemedi. Birçokları için bu bir zaaf olarak görünebilir. Az sayıda makalesinin olması, kitap yazmaması vb. aklınızdan geçebilir. Ben de ara sıra kendime bunu söylüyor, keşke daha fazla üretime imza atsaydı diyorum. Ancak olsun, Ertan Hocayı Ertan Hoca kılan şey de buydu. Neticede bu, onun sosyal hizmet kuramcısı niteliğine asla hanel getirmiyor. Ne güzel şey ki, uzun yıllardır o notlardan yararlanarak “Sosyal Hizmet Yönetimi” dersini verebiliyor ve onları öğrencilerle paylaşabiliyorum...

**DOÇ. DR. ERTAN KAHRAMANOĞLU’NU
(1943-2020) ANMAK:
SOSYAL HİZMETİ VE ÇOCUKLARIN KORUNMASI
İÇİN DERTLEŞME, DERT EDİNMEK**

*Nihat Tarımeri**

“Eğer istek varsa, bir yolu vardır. Einstein”

Değerli Duayen Ertan Kahramanoğlu’nun geride kalan dostlarına,
öğrencilerine, sevenlerine

GİRİŞ

Sevdiğimiz kişileri kaybettiğimiz zaman “Ölüm de yaşam da insan içindir. diyerek kabullenmeye gireriz...

Hayatımızda nasıl şekillendiğimizi, çaresini bulup baş etmeyi öğrenmeyi de bu nedenden dolayı hatırlamamıza da yardımcı oluyor.

Yakınları dahil sevilen bir kişinin hayattan ayrılması sonrası yakınlarının acılarına merhem olması ve baş edilmesi de kolay değildir. Sevenler ile birlikte yaşam sürecinde yaşadıkları ortak anıları hatırlamak ve anlatmak ise özellikle bu kişinin hala var olduğu ve bir şekilde yaşadığı içindir. Hepimiz ölümsüz olduğumuzu zannederken böyle bir gerçekle de yüz yüze olmamızın neden olur.

Gökyüzüne baktığımızda belli düzende dizilen yıldızları gördüğümüzde beliren anılar ile birlikte sevdiğimiz kişileri de zaman zaman aramaya başlarız. Ertan Hoca, sosyal hizmet topluluğu açısından önemli bir yıldız olarak hala ışıldamasının yanı sıra anılar ile birlikte benim açısından farklı farklı ışıldayabilmektedir.

Bildiğimiz gibi bir ölüm, hüznü de birlikte getirir. İlkbahar bir başlangıç olup sonbaharlar o yüzden pek sevilmez.

* Sosyal Hizmet Uzmanı

Hepimiz bu dünyada da fâniyiz.Yıldızlara bakıldığında bazı yıldızların ışıldaması ve anılar yalnız kılmayı da engelleyebilmektedir. Çünkü bir insan olarak anılarımız, geçmişlerimiz ve de geride bıraktıklarımızla varız.

Yaşamda bebeklikten ölüme kadar geçen süreçteki kişi ve toplumu geliştirmek için çeşitli aktörler aynı zamanda yaşamı da öğretirler. Baş etmeyi etkileyenler arasında öğretmenler ise bilindiği gibi önemli aktörlerdir. İnsanlık serüveninde, dinsel öğretileri öğretmenler yerine hayatı ve dünyayı, bilimi tanımaya yönelik dünyevi bilgi kaynağı ise günümüzde “öğretmenleri” öne çıkarmıştır. Sözel ve anlatı ile bilgileri aktarma yerine günümüzde kendince okuyup anladığı yazılı bilgi kaynağına yönelik böyle bir işlevler arasında her kişiyi öğretmenler etkileyebilmiştir. Doğal olarak kişi ve toplumu da etkilemiştir.

Dünyevi bilgi ve belli bir yönteme (pedagojiye) dayalı öğretmenler ve öğrencileri arasında bazı kişiler için “sevgili öğretmenler” ayrıca yaşam sürecinde özellikle yer alabilmektedir. Aksi de söz konusudur. Bilgiden, öğrenmekten kaçınanlara neden olanların yerine “sevgili öğretmenler” ise unutulmayan, geride iz bırakan yaşamdaki aktörlerdendir. Karşılığı olmayan duygu ile ışıldak veya fener olarak hayatlarında devam etmelerine yardımcı olabilmektedir.

Özellikle bir öğretim sonucu üstlenilmiş meslek ile birlikte yeni bir yaşamı da başlatmaktadır. Başlayan bu yolculuk ve süreçte öğrenmeyi, öğretmeyi devam ettiren “sevgili öğretmenler” ise asla unutulmayan bir aydınlık ve ışıldayan noktası olarak hayatta devam edebilmiştir. Hep yanında olmasını da ister. Işıldanması beklenmektedir. Hepimizin genelde sevdiği bazı “sevgili öğretmenler” bu neden dolayı bizleri de zenginleştirmiştir. Dünyayı, yaşamı birlikte değerlendirmek ve gelişmeleri izlemek için değerli bir bilgi kaynağı olduğu gibi hataları, eksikleri görmek, gidermek ve de gerçeğe ulaşmak içinde bir nirengi noktası olabilmektedir, “sevgili öğretmenler”.

Bir bilginin ve kaynağın ötesinde rehberlik dahil ihtiyaç olduğu zaman güveneceği bir ışık olmaya başlar. Öğretmenin ötesinde dostluğunu kabul etmeleri ise sevgili öğretmenleri hayatta daha da önemli ve anlamlı

kılmaktadır. Aynı zamanda yol dostu ve can simidi olabilmektedir. Yanında olmak ve dertleşme yeridir.

2020 yılında kaybettiğimiz Ertan Hoca, sevgili öğretmeninden öte bir yol dostu ve can simidi olarak ayrı bir yeri vardır.

İyi bir uygulayıcı, iyi bir insandı.

Sosyal hizmet toplumu açısından önemli bir kayıptır. Özellikle önemli bir hafıza ve canlı tanığı kaybederken günümüzde sosyal hizmet ile ilgili yaşanan durumun Ertan Hocayı hatırlatmayı ve anılması da gerektirmektedir.

Özellikle 2005 yılından beri yoğunlaşan dostluk nedeniyle güzel anılarım daima yaşayacak. Çocuklar dahil sosyal hizmetlerin inşasına katkı veren 2828 sayılı Kanunun ise halen yürürlükte. Böyle bir canlı tanık olması günümüzdeki durum nedeniyle zaman zaman dertleşmemiz ve çözüm aramakta benim anılarım arasındadır. Şimdiye kadar hep destek verdiği gibi teşvikte etmiştir. Bu birliktelik benim için ayrı bir onurdur. Bu anılarım arasında çeşitli birliktelik ve sosyal hizmet için ortak hayallerimiz vardı.

Uğur Mumcu'nun sık sık söylediği gibi "Bilgi olmadan fikir olunmadığı" için gerçeğin peşine düşmeyi de dert edindik.

Ama artık yok. Ben de anılarımla ortada kaldım. Birlikte gerçeklerin peşine düşmekte çok zorlaştı.

O yüzden Ertan Hoca'yı anarken çocuklarında korunması dahil sosyal hizmetler ile ilgili geçmişi hatırlatmak ve çözüm için uzun uzun yaptığımız dertleşmelerimizi paylaşmak bir görev olup aynı zamanda dert edinmek isteyenlerde bir çağrıyla bu açılardan ele almak istedim.

En azından böyle bir yolculuktaki bazı bilgileri tarihe not etmek istedim...

ÇEVİRİ YANLIŞLIKLARI İLE İNSAN HAKLARI VE ÇOCUK HAKLARINI YOZLAŞTIRMAYIN! ARAÇ OLMAYIN!

Bilindiği gibi iç hukukun bir parçası olan BM Çocuk Hakları Sözleşmesi (BMÇHS), önce söz konusu ilkelere saygıyı öne çıkarmaktadır. Bu saygı aynı zamanda kazanılmış bu hakların korunması ve daha da geliştirilmesi açısından kritik derecede öneme sahiptir.

Çocuk haklarının temel ilkeleri çocuklara yılda bir kez akıl verme, onlara şirin görünmek değildir. Bu ilkeler, çocuk hakları savunucuları dahil, kurumsal yapılar ile tüm toplumun temel görev ve sorumluluklarını ön plana çıkartan bir özellik taşır.

BMÇHS’ni korumak ve geliştirmek bağlamında Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komitesinin de bir parçası olarak ayrıca Çocuk Hakları Komitesi (Committee on the Rights of the Child – OHCHR) için bir görev de özellikle bu süreçte öne çıkmıştır. Merkezi Cenevre olup 16 kişi ile oluşan bir komite aynı zamanda çocuklar ve çocuklar ile ilgili gruplar için bireysel başvuru yeridir. Çocuk Haklarının Korunması Ve İzlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesi bu amaçla imzalanmış uygulamaya yönelik bir metindir.

Yine bilindiği gibi Çocuk Hakları Komitesi; Çocuk Hakları Sözleşmesinin üye devletlerce uygulanmasını izleyen bağımsız uzmanlardan oluşan bir organdır.

Sözleşmeye üye bütün imzacı ülkeler hakların nasıl uygulandığına dair düzenli raporlarını Komiteye sunmakla yükümlüdürler. Devletler Sözleşmeye taraf olduktan iki yıl sonra başlangıç raporunu ve bundan sonra da her beş yılda bir raporlarını sunmak zorundadırlar. Komite her raporu inceler ve ilgili üye devlete kaygılarını ve tavsiyelerini “*nihai izlenimler*” şeklinde dile getirir.

Komite Cenevre’de yılda üç defa toplanır ve bu toplantılar bütün üyelerin katıldığı bir toplantı şeklinde (plenary, üç haftalık) ve bir haftalık oturum-öncesi (pre-sessional) çalışma gurundan oluşur. Komite de biriken rapor sayı ve yükünü azaltmak için 2006 da “*istisnai ve geçici bir tedbir olarak*”

her biri 9 üyeden oluşan iki paralel daire de raporları incelemektedir. Komite, tematik konular üzerine genel yorumlar olarak da bilinen insan hakları kurallarının içeriğinin yorumlanmasını yayınlar ve genel tartışmalar için özel günler organize eder.

Avrupa Konseyinin bir üyesi olarak komiteye yönelik düzenli rapor sunmak gibi yükümlülüğü Türkiye için de geçerlidir. Ayrıca Türkiye 2009’da hazırlanmasına doğrudan katkı verdiği, 2012 yılında imzaladığı Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’ye ek Bireysel Başvuru Hakkı İhtiyari Protokolü’nü 3 Nisan 2017 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanan kanunla onay için gerekli adımı da atmıştır. Türkiye’nin Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri’ne onay yasasını ulaştırmasını takiben Birleşmiş Milletler Sistemine girişinden üç ay sonra Türkiye’de yürürlüğe girmiş olması sonucunda bu protokol 26 Mart 2018 tarihinden itibaren yürürlüktedir.¹

Bu tarihten itibaren çocukların ve söz konusu olan grupların müdahil olma hakkı hukuksal açıdan genişletilmiş olup Anayasanın 90 maddesi birlikte ele alındığında bu düzenlemenin gözetilmesini de artık yükümlü kılmaktadır. Ayrıca Avrupa İnsan Mahkemesi dışında çocuklar için bireysel başvuru mümkün olmaktadır. Bu düzenleme aynı zamanda Çocuk hakları adına tarafgirlik ve savunuculuk görevini yerine getirenler içinde ek bir sorumluluk yüklenmektedir.

Dolayısıyla BMÇHS ‘ne yönelik yapı ve yükümlükler arasında 2023 yılında da sunumlar arasında örneğin Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı dahil çeşitli bazı kurumlar için 93 sayılı toplantı yapılmıştır. Halen çocuklar, kadınlar dahil toplumda yer alan kişilere yönelik uygulamacı Bakandan bahsederken Çocuk Esirgeme Kurumu ibaresinin ortadan kaldırılmasıyla günümüzde söz konusu olan 2828 sayılı “Sosyal Hizmetler Kanunu” aynı zamanda rahmetli Doç Dr.Ertan Kahramanoğlu’nu da birlikte anmayı da gerekmektedir.

¹ <https://www.cocukkorumaturkiye.com/bm-cocuk-haklari-komitesine-bireysel-basvuru-hakkinin-farkindamisiniz/>

Örneğin Bakanlık 17-18 Mayıs 2023 tarihinde sunulmuştur.² Bu sunum sonrası bir rapor ise 2 Haziran 2023 tarihinde yayınlanmıştır. Bu, 93. Oturum (08 Mayıs 2023- 26 Mayıs 2023) sonucu hazırlanmış olan İngilizce metnin³ İnsan Hakları Ortak Platformu (İHOP) tarafından Türkçeye çevrildiği de görülmektedir. Ekte yer alan metin sosyal medyada dolaşmaya da başlamıştır.

“Çocuk Hakları Komitesi Türkiye’nin birleştirilmiş dördüncü ve beşinci raporlarına ilişkin nihai gözlemler” -(* Komite tarafından doksan üçüncü oturumunda (8- 26 Mayıs 2023) kabul edilmiştir.) şeklinde bir bilgi de paylaşılmaktadır.

Bu raporun arasında “A. Genel uygulama tedbirleri (Md. 4, 42 ve 44 (6) “ile ilgili bölümde yer alan 4. sayfadaki “Yaygınlaştırma, farkındalık yaratma ve eğitim” kısmında ve 14. paragrafında

a) Öğretmenler, sosyal hizmet görevlileri, kolluk kuvvetleri, sağlık personeli, göç ve iltica görevlileri, her türlü alternatif bakımda çalışan profesyoneller ve personel ile medya için çocuk hakları konusunda sistematik, zorunlu ve sürekli eğitim sağlanması; “şeklinde yer almaktadır.

Orijinal İngilizce metinde ise “(a) *Ensure systematic, mandatory and ongoing training on children’s rights for teachers, social workers, law enforcement officials, health-care personnel, immigration and asylum officers, professionals and staff working in all forms of alternative care, and the media;*”

Dolayısıyla bu bölümde İngilizce metinde yer alan “**social workers**” sözcüğü Türkçeye “**sosyal hizmet görevlileri**” şeklinde çevrilmesi, basit bir çeviri yanlışı değildir. Bu tip yanlışıkların örneği de çoktur. Hem sosyal hizmetleri hem adalet hizmetini hem de insan haklarını ve de çocuk haklarını da doğal olarak etkilemektedir. Bu nedenden dolayı günümüzde Çocuk Koruma Kanunu dahil bazı düzenlemelerde yer almış olması

² <https://www.aile.gov.tr/chgm/haberler/birlesmis-milletler-cocuk-haklari-komitesi-nin-93-oturumu-nda-turkiye-raporu-sunuldu/>

³ https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/SessionDetails1.aspx?SessionID=2616&Lang=en, https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRC%2FC%2FTUR%2FCO%2F4-5&Lang=en

nedeniyle sadece “*sosyal çalışmacı*” şeklinde Türkçeye çevrilmesini görev yapmaktadır.

Bu çeviri, karşılığı olmayan bir görevden bahsedilmesine de yardımcı olmakta olup çocukların yarar ve esenliğin engellenmesine de neden olmaktadır.

Ayrıca görüldüğü gibi diğer bölümler de “*sosyal hizmet uzmanı*” diye yer almaktadır. Bu da kargaşa için de diğer bir noktadır. Aslında bilindiği gibi 5395 sayılı “*Çocuk Koruma Kanunu*” göre sosyal hizmet eğitimi dışındaki ve kendi meslekleri dışında psikolog, PDR mezunu veya öğretmenlerin sosyal çalışmaları gibi benzer yetkiye sahip olmasına yönelik “*sosyal çalışma görevlisi*” şeklindeki bir tanım ile bir hukuksuzlukta ortaya çıkmaktadır. Sosyal koruma dahil çocuk hakları ve çocukların yarar ve esenliğinin gözetilmesi ile bu boyutun ve de etkilerin senelerden beri Komite de başvurulmadığı için ele alınmadığı da görülmektedir.

Özellikle BMHS ve önsözde yer alan “*Pekin Kuralları*” arasında “*sosyal inceleme raporunun*” karar verilmeden önce zorunlu olmasına rağmen 2005 yılında yapılan “*at pazarlığı*” sonrası söz konusu “*sosyal çalışma görevlisi*” ile çocukların geleceği de belirlenmiştir. Aslında böyle bir raporlama da 2005 yılından beri yozlaştırılmıştır. Çocukların yarar ve esenliğine yönelik çocuk hakları adına başta psikolog dahil kendi meslekler dışındaki benzer yetkiye donanması ile sosyal hizmet ve adalet hizmetine yönelik araçlarda yozlaştırılmıştır. Bu duruma herkeste ortak olup mevcudu korumak çocuklarında önünde olabilmıştır. Ortaya çıkan hukuksuzluk göz ardı edilmeler dahil görüldüğü kadarıyla bu sene çocuk hakları ile ilgili bu raporun da geçiştirildiği görülmektedir. Ayrıca “*Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı*” yöneticileri kendilerini başarılı da bulmuşlardır.

Görüldüğü gibi Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı sorumlu Bakanlık arasındadır. Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü de önemli birimdir. Bu birim arasında “*Çocuk Hakları Daire Başkanlığı*’nda” yer almaktadır. Ayrıca “*Çocuk hakları Sözleşmesi Ülke Raporları*” arasında görüleceği gibi “*Türkiye Dördüncü ve Beşinci Rapor*”⁴

⁴ <https://www.aile.gov.tr/chgm/sayfalar/cocuk-haklari-sozlesmesi-ulke-raporlari/>
<https://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/media/uploads/2021/09/28/G2103335.pdf>